

Prof. dr hab. Barbara Adomas, prof. zw.
Katedra Chemii
Zespół Toksykologii Środowiska
Wydział Kształtowania Środowiska i Rolnictwa
Uniwersytet Warmińsko Mazurski
w Olsztynie

Olsztyn, 03 styczeń 2020 roku

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr Magdaleny Anny Podbielskiej

pt. „Wpływ komercyjnego preparatu biologicznego na degradację wybranych fungicydów”

Promotor pracy: **dr hab. inż. Ewa Szpyrka, prof. UR**

Promotor pomocniczy: **dr Małgorzata Kus-Liśkiewicz, Uniwersytet Rzeszowski**

Recenzję pracy doktorskiej mgr Magdaleny Anny Podbielskiej wykonano zgodnie z uchwałą Rady Naukowej Instytutu Nauk Biologicznych Uniwersytetu Marii Curie - Skłodowskiej w Lublinie, na podstawie pisma Pani prof. dr hab. Anny Jarosz - Wilkołazkiej Dyrektor Instytutu z dnia 22.11.2019 roku.

Praca doktorska mgr Magdaleny Anny Podbielskiej składa się z rozdziałów, w ramach których wyodrębniono dodatkowe podrozdziały, co czyni to obszerne dzieło bardziej przejrzystym. Cała praca liczy 134 strony maszynopisu i oprócz tekstu zawiera 36 tabel i 56 rysunków oraz wykaz stosowanych skrótów. Piśmiennictwo obejmuje 177 pozycji, z czego aż 77% stanowią pozycje obcojęzyczne, które pod względem merytorycznym cytowane są w sposób prawidłowy oraz 6 adresów internetowych. Układ pracy jest logiczny i spełnia wymagania stawiane dysertacjom doktorskim.

Tytuł pracy jest adekwatny do zawartej w niej treści. Praca w zdecydowanej większości napisana została językiem zrozumiałym i poprawnym stylistycznie, umożliwiającym logiczne śledzenie i analizę przedstawionych wyników ich dyskusję, podsumowanie i wnioski. Praca wpisuje się w nurt badań zrównoważonego stosowania środków ochrony roślin zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/128/WE oraz Rezolucji Parlamentu Europejskiego z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie wdrażania dyrektywy 2009/128/WE, zobowiązujących kraje członkowskie UE do stosowania w pierwszej kolejności metod niechemicznych i ekologicznych. Do takich metod zaliczyć można wykorzystanie preparatów

biologicznych zawierających szczepy bakterii i grzybów do rozkładu substancji czynnych (s.cz.) wybranych fungicydów w podłożach hodowlanych i jabłkach, aby chronić zdrowie ludzi, zwierząt i środowisko.

Rozdział 1. Wstęp na 26 stronach wprowadza w tematykę pracy, której celem była ocena degradacji wybranych s.cz. fungicydów przez szczepy bakterii *Bacillus subtilis* PMC 486 i grzyba *Trichoderma harzianum* KKP 534 oraz ich mieszanin. Badania prowadzono w warunkach laboratoryjnych (na podłożach hodowlanych) i polowych (w sadach jabłoni). Doktorantka wnikliwie i logicznie uzasadnia wybór podjętego tematu badań. Charakteryzuje środki ochrony roślin. Podkreśla rolę jabłek w żywieniu człowieka, zwraca uwagę na ich właściwości odżywcze i lecznicze. Opisuje najważniejsze choroby jabłoni i zaznajamia czytelnika z ochroną sadów jabłoniowych. Przedstawia podział, rolę i znaczenie środków ochrony roślin w nowoczesnym sadownictwie i rolnictwie. Charakteryzuje wybrane do badań s.cz. fungicydów oraz zwraca uwagę na ryzyko pozostałości s.cz. w jabłkach. Przedstawia degradację pestycydów w glebie, organizmach roślinnych i zwierzęcych. Doktorantka konkludując stwierdza, że wzrastająca świadomość społeczeństwa dotycząca zagrożeń związanych ze stosowaniem chemicznych środków ochrony roślin, przyczyniła się do podejmowania działań, które mają na celu ograniczenie ryzyka środowiskowego i zdrowotnego - związanego ze świadomym wprowadzaniem do środowiska tych ksenobiotyków. W celu zmniejszenia ryzyka od 1 stycznia 2014 roku wszyscy użytkownicy środków ochrony roślin mają obowiązek stosowania zasad Integrowanej Ochrony Roślin, której podstawą jest wykorzystanie w pierwszej kolejności metod niechemicznych, spośród których najbardziej powszechne są metody biologiczne. W metodach tych s.cz. środka ochrony roślin są organizmy żywe np. bakterie czy grzyby, a nie syntetyczne związki chemiczne. Wstęp konsekwentnie i przekonująco uzasadnia wybór podjętej tematyki badawczej i dowodzi bardzo dobrej orientacji Doktorantki w bieżącym piśmiennictwie specjalistycznym.

Rozdział 2. Cel i zakres pracy. Rozdział ten zawiera jasno sformułowany cel i dwie syntetyczne hipotezy badawcze oraz sześć elementów składających się na zakres pracy, których realizacja posłużyła do weryfikacji podjętej hipotezy badawczej.

Rozdział 3. Część doświadczalna. Ten rozdział został szczegółowo opisany na 25 stronach wzbogaconych o 9 tabel przedstawiających m.in. schemat doświadczeń laboratoryjnych, schemat pobierania próbek, czy warunki pracy chromatografu gazowego i cieczowego oraz 8 rysunków i 2 fotografie. Uzupełnienie tego rozdziału o schematy, tabele, fotografie i rysunki ułatwia czytelnikowi orientację w kolejnych etapach wyznaczonego logicznie planu pracy.

Cześć doświadczalna składa się z sześciu podrozdziałów oraz dwudziestu paragrafów są to; 3.1. Badania laboratoryjne z sześcioma paragrafami; 3.2. Badania polowe z czterema paragrafami; 3.3. Oznaczanie pozostałości substancji czynnych z ośmioma paragrafami; 3.4. Wyznaczanie kinetyki zanikania substancji czynnych; 3.5. Oznaczanie mikotoksyn w próbkach jabłek z dwoma paragrafami oraz 3.6. Analiza statystyczna.

Badania laboratoryjne Doktorantka przeprowadziła przy użyciu testów *in vitro*, gdzie szczepy bakterii *B. subtilis* oraz gatunek grzyba *T. harzianum*, a także ich mieszaniny narażone były na badane s.cz. fungicydów: fluopyramu, tebukonazolu, boskalidu, pyraklostrobiny i pentiopiradu - celem ocenienia ich stopnia rozkładu oraz określenia stężeń badanych s.cz. hamujących/bójczych rozwój bakterii, grzybów i ich mieszanin. Z inkubowanych mikroorganizmami podłoży Doktorantka okresowo pobierała próby do analiz chemicznych w celu określenia stężeń s.cz. oraz aktywności metabolicznej komórek bakterii. Następnie ekstrahowała s.cz. fungicydów, a ekstrakty analizowała techniką chromatografii gazowej sprzężonej ze spektrometrią mas.

Badania polowe. Pobrane losowo próby jabłek z dwóch gospodarstw sadowniczych posłużyły Doktorantce do oznaczenia pozostałości s.cz. fungicydów przy wykorzystaniu dwóch metod. Do analizy prób jabłek pobranych w 2016 roku zastosowano metodę polegającą na ekstrakcji analitów z matrycy stałej (LSE, ang Liquid Soil Extraction). Pozostałości s.cz. w ekstraktach oznaczono techniką chromatografii gazowej z detekcją wychwytu elektronów (μ EC) i aztowo-fosforową (NP). Z kolei ekstrakty prób jabłek pobranych w 2017 i 2018 roku przygotowano metodą Quechers, a pozostałości oznaczono techniką chromatografii gazowej z wykorzystaniem spektrometrii mas. Przed rozpoczęciem badań obie metody zostały zwalidowane w zakresiach: liniowości, poprawności, precyzji i granicy oznaczalności. Następnie Doktorantka za pomocą poprawnie opisanego wzoru wyznaczyła kinetykę zanikania badanych substancji czynnych. Ten zakres pracy jest rozszerzeniem problematki badawczej, którą od paru lat zajmuje się promotor pracy - Pani dr hab.inż. Ewa Szyrka, prof. UR. Z uwagi na fakt, że zastosowane w doświadczeniach preparaty biologiczne zawierały grzyby, próby jabłek przeanalizowano na obecność mikotoksyny (patuliny, trichotecenów i zearalenonu). Oznaczeń tych dokonało Laboratorium Mikotoksyn Wydziału Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

Analiza statystyczna. Uzyskane wyniki średnie zostały ocenione za pomocą programu Microsoft Office Excel, stosując test t Studenta dla prób niezależnych z rozkładem dwuśladowym.

Na uwagę zasługuje bogaty warsztat badawczy jakim posługiwała się Doktorantka realizując plan badań. Prowadziła badania laboratoryjne *in vitro*, które konfrontowała z uzyskanymi wynikami polowymi *in vivo* i równie praco- i czasochłonnymi analizami chemicznymi. Wykonanie zaplanowanych badań wymagało od Doktorantki umiejętności dokonania wyboru mikroorganizmów i substancji czynnych fungicydów, wyboru użytych podłoży oraz ustalenia stężeń testowanych substancji czynnych, pobierania i przygotowania prób do badań. Ta część doświadczalna wymagała opanowania umiejętności przeprowadzenia testów MIC (Minimum Inhibitory Concentration) i MBC (Minimum Bactericidal/Fungicidal Concentration) z spektrofotometryczną identyfikacją oraz analizy instrumentalnej dotyczącej oznaczania pozostałości s.c.z. fungicydów w podłożach hodowlanych i jabłkach.

Rozdział 4. Wyniki badań. Oznaczanie degradacji s.c.z. fungicydów w podłożach hodowlanych wymagało od Doktorantki opracowania metod ekstrakcji s.c.z. oraz spełnienia założonych parametrów walidacji. Podłożem hodowlanym dla bakterii *B. subtilis* był bulion odżywczy. Mimo przetestowanych sposobów i efektywności ekstrakcji (w układzie ciecz-ciecz oraz Quechers), a także zastosowania metody Carreza oraz doboru odczynników, nie uzyskano jego rozdziału na fazę organiczną i nieorganiczną. Dopiero 10-krotne rozcieńczenie bulionu odżywczego dało zadowalający wynik odzysku, a jednocześnie zapewniło przeżywalność bakterii. Drugim testowanym podłożem, było podłoże mineralne (M9). Wybierając podłoże dla grzybów, po uprzednim przetestowaniu, wybrano bulion glukozowo - ziemniaczany. Kolejnym etapem badań było przeprowadzenie walidacji metod w podłożach hodowlanych oraz jabłkach, które Doktorantka prawidłowo określiła. Dowiodła, że otrzymane wyniki walidacji spełniają wymagania określone w dokumencie SANTE (średnie odzyski 70-120% i precyzji $\leq 20\%$).

Badania laboratoryjne. W wyniku przeprowadzonych testów żywotności (w okresie 14 dni) dla komórek bakterii *B. subtilis* Doktorantka dowiodła, że najmniejszą żywotnością odznaczały się komórki narażone na działanie tebukonazolu w stężeniu 100 $\mu\text{g/ml}$, zaś największą komórki narażone na boskalid. Po 24 godzinach narażenia bakterii *B. subtilis* na działanie fluopyramu, boskalidu i pentiopiradu, nie obserwowano hamowania wzrostu bakterii. Również grzyby okazały się być najbardziej wrażliwe na tebukonazol, gdyż hamowanie wzrostu grzybnii obserwowano już od stężenia 0,2 $\mu\text{g/ml}$.

W celu określenia degradacji s.c.z. fungicydów przez bakterie, grzyby i ich mieszaniny Doktorantka przeprowadziła dziewięć doświadczeń laboratoryjnych, podczas których przebadła 270 prób. Uzyskane wyniki są dobrze opracowane i przedstawione w sposób przejrzysty.

Doświadczenie 1. W tym doświadczeniu oceniono wpływ szczepów bakterii *B. subtilis* na degradację s.c.z. fluopyramu i tebukonazolu zawartych w preparacie handlowym Luna Experience 400 SC. Badania degradacji wykonano po 0, 3, 5, 7 i 14 dniach narażenia. Doktorantka odnotowała degradację fluopyramu od 2% po 5 dniach do 10% po 14 dniach, a tebukonazolu od 0,2 do 0,5% odpowiednio.

Doświadczenie 2. Dotyczyło oceny reakcji bakterii *B. subtilis* na degradację s.c.z. boskalidu i pyraklostrobiny zawartych w preparacie Bellis 38 WG po 0, 3, 5, 7 i 14 dniach narażenia. Po 14 dniach stwierdzono degradację boskalidu, która wahała się od 0,6 do 3,6%, zaś pyraklostrobiny do 3,6%.

Doświadczenie 3. W tych badaniach Doktorantka wykazała, że pentiopirad (Fontelis 200 SC) degradowany był przez bakterie w 9,6% po 14 dniach narażenia.

Doświadczenie 4. Doktorantka oceniała wpływ szczepów grzyba *T. harzianum* na degradację s.c.z. fluopyramu i tebukonazolu zawartych w preparacie handlowym Luna Experience 400 SC. Narażenie badano po 0, 3, 5, 7 i 14 dniach. W zależności od czasu narażenia odnotowała degradację fluopyramu na poziomie od 74,3 do 81,7%. Stopień degradacji tebukonazolu był niższy, bo wahał się od 44,5 do 49,2%.

Doświadczenie 5. Tu oceniano wpływ grzyba *T. harzianum* na degradację s.c.z. boskalidu i pyraklostrobiny fungicydu Bellis 38 WG. W zależności od zastosowanego stężenia s.c.z. i czasu narażenia, po 14 dniach stwierdzono degradację boskalidu od 79,6 do 82,5%. Degradacja pyraklostrobiny była bardzo wysoka, bo wynosiła od 99,2 do 99,4%.

Doświadczenie 6. W tym doświadczeniu testowano wpływ szczepów grzyba *T. harzianum* na degradację pentopiradu s.c.z. fungicydu Fontelis 200 SC. Stopień degradacji badanej s.c.z. zależał od jej stężenia i czasu narażenia i wynosił 34,2 % po 3 dniach do 56,9 % po 14 dniach.

Doświadczenie 7. Polegało na ocenie mieszaniny kultur bakterii *B. subtilis* oraz grzyba *T. harzianum* na degradację fluopyramu i tebukonazolu s.c.z. preparatu Luna Experience 400 SC. Doktorantka ustaliła, że stopień rozkładu fluopyramu przez mieszaninę mikroorganizmów wynosił od 8,3 do 24,1% a tebukonazolu od 2,5 (po 5 dniach) do 23,3% po 14 dniach.

Doświadczenie 8. W tych badaniach stwierdzono, że mieszanina kultur bakterii *B. subtilis* i szczepów grzyba *T. harzianum* degradowała boskalid i pyraklostrobinę na podobnym poziomie, odpowiednio od 64,7 do 66,8%, oraz od 63,2 do 64,6%, w zależności od stężenia s.c.z. i czasu narażenia.

Doświadczenie 9. Doktorantka dowiodła, że pentiopirad (s.c.z. preparatu Fontelies 200 SC) był degradowany przez *B. subtilis* i *T. harzianum* w 23,7-29,1%, zaś stopień degradacji zależał od stężenia fungicydu i czasu narażenia mikroorganizmów.

Badania polowe. Doświadczenia polowe przeprowadzono w dwóch gospodarstwach sadowniczych w latach 2016 - 2018 na pięciu odmianach jabłoni: Red Jonaprince, Gloster, Golden Delicious, Boskoop i Gala. Ochronę drzew przed chorobami przeprowadzono zgodnie z Dobrą Praktyką Rolniczą, próby jabłek pobrano zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17 października 2007. W trakcie badań monitorowano warunki pogodowe: temperaturę i opady. W sadach zgodnie z etykietą zastosowano trzy fungicydy: Bellis 38 WG (s.c.z. boskalid, pyraklostrobina), Luna Experience 400 SC (fluopyram, tebukonazol) i Fontelies 200 SC (pentiopirad) oraz preparat biologiczny Zumb Plan®. W dziesięciu tabelach (27-36) Doktorantka przedstawiła wyniki badań dotyczące pozostałości s.c.z. Na podstawie otrzymanych danych określiła zależności między stężeniem s.c.z. a czasem jej rozkładu. Wyznaczyła krzywe zanikania s.c.z. w jabłkach przy użyciu modelu matematycznego opisującego równanie kinetyczne dla reakcji pierwszego rzędu. Z uzyskanych równań obliczyła czas połowicznego zanikania każdej s.c.z., a o poprawności wyznaczonego modelu świadczy wysoki współczynnik korelacji.

Pozostałości s.c.z. w jabłkach oznaczono z wykorzystaniem dwóch metod. Do analiz próbek jabłek pobranych w 2016 roku zastosowano metodę polegającą na ekstrakcji analitów z matrycy stałej (LSE, Liquid Solid Extraction). Pozostałości s.c.z. boskalidu i pyraklostrobiny w ekstraktach jabłek oznaczono techniką chromatografii gazowej z detekcją wychwytu elektronów (μ EC) i azotowo-fosforową ((NP)). A ekstrakty z jabłek pobranych w roku 2017 i 2018 przygotowano metodą Quechers, zaś pozostałości oznaczono techniką chromatografii gazowej z wykorzystaniem spektrometrii mas. Przed rozpoczęciem badań obie metody zostały zwalidowane w zakresie: liniowości, poprawności, precyzji i granicy oznaczalności. Biorąc pod uwagę fakt dużego zainteresowania producentów, praktyków i społeczeństwa wykorzystania biologicznych metod degradacji s.c.z. w warunkach polowych, podjęte przez Doktorantkę badania są niezwykle cenne. Uzyskane wyniki dotyczące rozkładu pozostałości s.c.z. badanych fungicydów w jabłkach przez testowane mikroorganizmy są szczególnie ważne, ponieważ w literaturze brak jest danych dotyczących wpływu mikroorganizmów stosowanych w warunkach polowych na poziom pozostałości s.c.z. fungicydów w jabłkach.

Rozdział 5. Dyskusja. Różnorodność uzyskanych wyników z doświadczeń laboratoryjnych i polowych stanowiła wyzwanie w trakcie ich interpretacji jak i konfrontacji z literaturą, z czym Doktorantka dobrze sobie poradziła. Na ponad 10 stronach dyskusji Doktorantka

przedstawiła dane, które są kompatybilne z dwoma głównymi nurtami w jakich zostały zaprezentowane wyniki. Pierwszy etap dotyczył wyznaczenia w warunkach laboratoryjnych (*in vitro*) stopnia rozkładu wybranych s.c.z. fungicydów przez szczepy bakterii *B. subtilis* i gatunek grzyba *T. harzianum* oraz ich mieszanin, drugi dotyczył sprawdzenia w warunkach polowych (*in vivo*), czy zalecany do stosowania w Integrowanej Ochronie Roślin preparat biologiczny zawierający szczepy wyżej wymienionych bakterii i grzybów, wpływa na rozkład s.c.z. fungicydów. W dyskusji zostały wyodrębnione trzy podrozdziały: pierwszy omawia s.c.z. fluopyramu i tebukonazolu, w drugim Doktorantka dyskutuje z danymi innych autorów badających boskalit i pyraklostrobinę, zaś w trzecim poddaje konfrontacji swoje wyniki dotyczące pentiopiradu. Podrozdziały te zostały poprzedzone zwięzłym podsumowaniem wyników własnych w konfrontacji z literaturą przedmiotu. Podsumowanie początkowe dyskusji, jak i końcowe oraz konfrontacja uzyskanych wyników dotyczących poszczególnych s.c.z. fungicydów, mikroorganizmów i preparatu biologicznego z literaturą, dowodzą wszechstronnej znajomości specjalistycznego piśmiennictwa. Doktorantka analizując s.c.z. tebukonazol stwierdza, że brak jest danych literaturowych dotyczących degradacji tej s.c.z. w warunkach laboratoryjnych. Nowe dane dotyczą także degradacji i kinetyki zanikania pozostałości fluopyramu w jabłkach. Cenne wyniki, to także te, które określają czas zanikania pentiopiradu s.c.z. preparatu handlowego Fontelis 200 SC wprowadzonego na rynek Polski w 2015 roku. Doktorantka wzbogaca również literaturę krajową w nieznane dotąd informacje określające degradację pentiopiradu przez mikroorganizmy w warunkach polowych.

Rozdział 6. Wnioski. Siedem końcowych wniosków znajduje pełne uzasadnienie w uzyskanych wynikach, które dostarczają oryginalnych i nowatorskich danych ważnych z punktu widzenia nowoczesnej ochrony roślin, bezpieczeństwa żywności i ryzyka środowiskowego. Informują o największym stopniu degradacji s.c.z. fluopyramu i najmniejszym dla tebukonazolu przez bakterie *B. subtilis* w warunkach laboratoryjnych. Dowodzą, że w warunkach laboratoryjnych grzyb *T. harzianum* w największym stopniu degradował pyraklostrobinę (83,7 - 99,4%), zaś w najmniejszym tebukonazol (44,5 - 49,2%). Natomiast mieszane kultury obu mikroorganizmów w największym stopniu degradowały boskalid (64,7 - 66,8%), zaś najmniejszym tebukonazol (2,5 - 23,3%). Na tej podstawie Doktorantka dowiodła, że największy wpływ na degradację badanych s.c.z. miał grzyb *T. harzianum*, mniejszy - mieszane kultury bakterii i grzybów, a najmniejszy bakterie *B. subtilis*. Spośród pięciu testowanych s.c.z. fungicydów tylko tebukonazol hamował rozwój bakterii w stężeniu 100 µg/ml, zaś grzyba w stężeniu 500 µg/ml. Natomiast w warunkach polowych w największym stopniu bo w 52% degradowany był boskalid przez bakterie

B. subtilis i grzyba *T. harzianum* - mikroorganizmy zawarte w preparacie handlowym Zumba Plant®, aplikowanym w uprawie jabłek odmiany Gloster, a w najmniejszym, bo tylko w 0,5% tebukonazolu, w odmianie Gala. Jabłka pobrane z jabłoni chronionych chemicznie nie zawierały mikotoksyn: patuliny, trichotecenów i zearalenonu.

Rozdział 10. Literatura. Zawiera 177 pozycji i 6 źródeł internetowych prawidłowo dobranych, opisanych i cytowanych.

Analizując pracę zauważyłam drobne nieścisłości, które z obowiązku recenzenta chciałabym przekazać Autorce.

Uwagi do pracy

1. Tytuł pracy brzmi „Wpływ komercyjnego preparatu biologicznego na degradację wybranych fungicydów”. Autorka dobrze zna budowę chemiczną środków ochrony roślin i jak sama pisze badała wybrane substancje czynne fungicydów. Dlatego uważam, że tytuł powinien brzmieć „Wpływ komercyjnego preparatu biologicznego na degradację wybranych substancji czynnych fungicydów”.
2. W badaniach naukowych, cel pracy poprzedza hipoteza badawcza. Natomiast Doktorantka przedstawiła cel pracy a następnie hipotezę badawczą. Hipoteza badawcza w sposób logiczny została sformułowana z obszernego wprowadzenia, podobnie cel pracy. Jednak przedstawiono je w odwrotnej kolejności.
3. Podrozdziały, rozdziału Wstęp „Charakterystyka wybranych substancji czynnych fungicydów” i „Choroby jabłoni i ochrona sadów jabłoniowych” powinni być umieszczone w rozdziale Materiał i metody, a nie we Wstępie pracy.
4. Rozdział Wstęp szczególnie na stronach 6, 7, 24 napisany jest językiem niejednoznacznym, ponieważ zawiera ogólne stwierdzenia, które nie są wyjaśniane np. na str. 6 „Przede wszystkim należy mieć tu na uwadze toksyczny wpływ na zdrowie człowieka i środowisko oraz rozwój oporności na patogeny roślin i szkodniki”. Co Autorka rozumie pod pojęciem „...toksyczny wpływ na zdrowie człowieka ...”, co Autorka miała na myśli pisząc „...rozwój oporności...” czy może odporności ?, ponieważ kwestii tej nie rozwija. Lub niżej w 25 wierszu od góry „Stanowi to bezpośrednią przyczynę narażenia zdrowia konsumenta po ekspozycji na pestycydy”, jaką „...ekspozycję na pestycydy...” ma Autorka na myśli ?

5. W tekście Wstępu na str. 6, w 10 wierszu od dołu Autorka powołuje się na publikację Chance 2000 z błędnym rokiem wydania, natomiast w spisie literatury podaje właściwy rok ukazania się tej publikacji Chance G,W. 2001.; na str. 7, w 6 wierszu od góry jest niepoprawnie napisane nazwisko - Biziuk 2001, a powinno brzmieć Biziuk M. 2001.
6. W rozdziale Wstęp na str 23, wiersz 23 od góry, wskaźnik toksyczności LD₅₀ dla tebukonazolu wynosi 1700, zaś LD₅₀ dla boskalidu i pyraklostrobiny jest ≥ 5000 - brakuje jednostek, drogi wnikania, badanego organizmu oraz czasu narażenia.
7. Rozdział 3. „Część doświadczalna” powinien być zatytułowany Materiał i metody, ponieważ w tej części Doktorantka wymienia materiały i metody, które zastosowała do przeprowadzonych doświadczeń laboratoryjnych i polowych.
8. W pracy zabrakło też charakterystyki używanych mikroorganizmów w kontekście warunków oraz tempa wzrostu i rozwoju, namnażania i cyklu życia.
9. Czym Doktorantka kierowała się badając narażanie bakterii *Bacillus subtilis* i grzybów *Trichoderma harzianum* oraz ich mieszanin po 0, 3, 5, 7 i 14 dniach?
10. Czym Autorka kierowała się oceniając pozostałości substancji czynnych fungicydów w jabłkach dwoma metodami ?
11. Na str. 40, w wierszu 16 w nazwie odmiany jabłek jest błąd Gloden Delicious, poprawnie Golden Delicious.
12. Drobną uwagę – badamy próby, a nie próbki.

Pragnę zaznaczyć, że wykazane nieścisłości w żadnym stopniu nie umniejszają wartości pracy, którą oceniam wysoko.

Podsumowanie i wnioski

Praca doktorska Pani mgr Magdaleny Anny Podbielskiej została dobrze zaplanowana, wykonana i opisana. Badania te wymagały opanowania metodologii badań laboratoryjnych i polowych oraz analizy instrumentalnej dotyczącej oznaczania pozostałości substancji czynnych fungicydów w podłożach hodowlanych oraz jabłkach. Rozprawa doktorska opiera się na dużej liczbie analiz i oryginalnych wynikach prac doświadczalnych, które wnoszą nowe elementy do literatury przedmiotu. W mojej ocenie, opiniowana rozprawa doktorska zawiera rozwiązania ważne z środowiskowego punktu widzenia, związane z ryzykiem stosowania chemicznych środków ochrony roślin i bezpieczeństwem żywności. Jednak niezmiernie ważnym elementem rozprawy jest dokonana ocena stopnia degradacji substancji czynnych

pięciu fungicydów przez wybrane bakterie i grzyby oraz mieszaniny ich kultur, zarówno w warunkach laboratoryjnych, ale przede wszystkim w warunkach polowych.

Mając powyższe na uwadze stwierdzam, że praca doktorska Pani mgr Magdaleny Anny Podbielskiej spełnia wszystkie wymagania stawiane rozprawie doktorskiej zgodnie z art. 13 ust.1 Ustawy z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2017r. poz. 1789) oraz ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. - Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 r. poz. 1669) i stawiam wniosek do Rady Naukowej Instytutu Nauk Biologicznych Uniwersytetu Marii Curie - Skłodowskiej w Lublinie o dopuszczenie Pani mgr Magdaleny Anny Podbielskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

B. Adomas

Prof. dr hab. Barbara Adomas, prof. zw.